

שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו וּבְקִשׁוּ בְּרַחוּבוֹתֶיהָ אִם תִּמְצְאוּ אִישׁ אִם יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט מִבְּקִשׁ אַמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ (וימיה א)

קראתי מאמר ממרצה אחד, בכיר ומפורסם בתחומי, וכך היה כתוב שם בערך:
נקראתי להרצות בפני קהל חילוני במרכז הארץ. הכנתי את עצמי, אספתי מדרשים מעניינים או חובנות חדשות שלדעתי היו אמורות למשוך את הקהל הסטגוני, אך כשנמדתי לפנינהם, על הפודיום, תפס אותי פיק ברכיים, נסתם לי המוח, והלב התרחב עד אפס מקום, הרגשתי בבירור שהמילים חייבות לבוא משם, מהלב.

פתחתי איפה בסיפור מחזר ששכן בשולי מחשבתי, למפרע הברבר שלא היה יכול להיות מוצלח ממנו למצב הנתון:
היה היה איש ירוק, פניו ושערותיו ירוקים ואף בגדים שלבש ירוקים, הוא התגורר בשכונה ירוקה בבית ירוק, מרובט ברהיטים ירוקים, והיו לו כמובן ספרים ירוקים, המון ספרים ירוקים.

הוא בא לביתו בערב יום ירוק, והסב לאכול ארוחת ערב ירוקה שהיתה מוכנה לו בכלים ירוקים על גבי שולחן ירוק. ילדיו הירוקים ישבו כמובן לידו, תולים בו עיניים ירוקות, והוא חיך אליהם חיוך ירוק, ואף סיפר להם סיפור קצר, ירוק.

מאוחר יותר הוא פנה לישון, בחדרו הירוק, זה היה יום יפה.

למחרת בבוקר, הוא קם בזריזות, התלבש בבגדיו הירוקים, וירד אל מכוניתו החדשה, פתח את הדלת והתניע פעם פעמיים. המנוע הירוק התניע, והוא החל בנסיעה במהירות ירוקה. מימין הדרך הוא ראה ים ירוק, ומשמאל הוא ראה פרחים חרדניים.

הוא פיוס לעצמו שיר נעים וחרדי.
ואז, לפתע פתאום, הוא רואה מעבר לכביש אדם חילוני...

הוא מיד פותח את החלון וצועק לעברו:
'הי אח שלי, מה שלומך מה מעשיך כאן?'

פציתי פה להמשך, אבל אז שאג מישהו מירכתי האולם:
'אנחנו לא מסיפור אחר! אל תאמר את זה! אנחנו אחים! אנחנו מאותו הסיפור, גם לנו יש תורה גם אנחנו משתדלים, גם אנחנו רוצים...'

מסיים המרצה: המסר נקלט. מאכן ואילך התפתח דיון יפה עם הרבה לב, נשמח, ורצוננו כנה למצוא את ה' ולקיים את מצוותיו, זה בכה וזה בכה.

קראתי את הסיפור ונהניתי מאד.
אבל אני אוהב לנסות עוד דברים.

מאוחר יותר, נפגשתי עם עשרה אברכים יקרים, חרדים לדבר ה', אנשי אמת בה' דבקים, אמרתי לעצמי בו ערוך את הנסיון עליהם.

סיפרתי להם על האיש הירוק, ואז סימתי בסיפור משלי:
היה היה איש חילוני, פניו ושערותיו חילוניים ואף בגדים שלבש חרדיים, הוא התגורר בשכונה חילונית

לי, זה לא אמת, ישראל איננה שחטא ישראל הוא. הם אחים שלנו, ויש לנו גם ערבות כלפיהם. כשהם לא יודעים שהשם הוא מלך העולם, אז חסר במלכות שמים...
'אז למה נתת לי לסיים ולא עצרת אותי?' שאלתי אותו מינה וביה.

והוא ענה: 'כי לא היה לי נעים. התביישתי'.
'התביישת?!' 'אתה יודע, כולנו לפעמים מוצאים את עצמנו, איך לומר - חילונים, נכון לא חילונים במוצהר, אבל לכולנו יש מעידות ונפילות. פעם היצר חזק מדי, פעם הדמיון חזק מדי, אתה מסכים איתי?'

הוא הנהן.
'אז תגיד לי מה אתה חושב, כשאני נופל, או כשאתה נופל, כמה התסכול צורם מאפס עד עשר? אז? המון! נכון? אבל כמה אנחנו מאמינים באמונה שלימה, שיכולה להיות מחילה על מה שעשינו?'

'זהו זה! הוא הריע, 'תראה, אני מאמין שיכולה להיות מחילה, אבל אני לא מרגיש שיכולה להיות מחילה. איך לומר, הכאב של הפספוס הרבה יותר מוחשי מהאמונה של התשובה, של הסליחה'.
'בגבתי חב'?' 'סימתי' 'לכן אתה מתבייש כשאתה צריך להצהיר שהחילוני הוא אח שלנו, שהוא לא מסיפור אחר.'

אנחנו לא מסוגלים לעמוד ממול קבוצה ולהגיד בשלוח וברובע, קו! השם יתברך הוא מלך מוחל וסולח, הוא מתרצה ברחמים, הוא מוכן לכפר ולהעלים חטא ועוון. אנחנו מאמינים בכל לב שאפילו שאנחנו כל כך קטנים ולא משפיעים, אפילו הכי אנחנו יכולים לקלקל, אבל אין לנו באותה המדה, את האמונה שאפשר לתקן. וכיון שהאמונה שלנו בסליחה של עצמנו חלשה, לכן האמונה שלנו בסליחה של העולם כולו - חלשה שבעתיים.

אז מה אתה אומר, על לקחת מעט מהאמונה שלנו, המחוברת, הברירה, שמעשינו ירחקונו, שמעשי עם ישראל בידיהם, ירחקונו מעם השי"ת, ונהפוך אותה לאמונה בטוב!

כי אם אתה מאמין, שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן...
אנחנו לא מסיפור אחר! אל תאמר את זה! אנחנו אחים! אנחנו מאותו הסיפור, גם לנו יש תורה גם אנחנו משתדלים, גם אנחנו רוצים...
מסיים המרצה: המסר נקלט. מאכן ואילך התפתח דיון יפה עם הרבה לב, נשמח, ורצוננו כנה למצוא את ה' ולקיים את מצוותיו, זה בכה וזה בכה.

קראתי את הסיפור ונהניתי מאד.
אבל אני אוהב לנסות עוד דברים.

מאוחר יותר, נפגשתי עם עשרה אברכים יקרים, חרדים לדבר ה', אנשי אמת בה' דבקים, אמרתי לעצמי בו ערוך את הנסיון עליהם.

סיפרתי להם על האיש הירוק, ואז סימתי בסיפור משלי:
היה היה איש חילוני, פניו ושערותיו חילוניים ואף בגדים שלבש חרדיים, הוא התגורר בשכונה חילונית

לי, זה לא אמת, ישראל איננה שחטא ישראל הוא. הם אחים שלנו, ויש לנו גם ערבות כלפיהם. כשהם לא יודעים שהשם הוא מלך העולם, אז חסר במלכות שמים...
'אז למה נתת לי לסיים ולא עצרת אותי?' שאלתי אותו מינה וביה.

והוא ענה: 'כי לא היה לי נעים. התביישתי'.
'התביישת?!' 'אתה יודע, כולנו לפעמים מוצאים את עצמנו, איך לומר - חילונים, נכון לא חילונים במוצהר, אבל לכולנו יש מעידות ונפילות. פעם היצר חזק מדי, פעם הדמיון חזק מדי, אתה מסכים איתי?'

הוא הנהן.
'אז תגיד לי מה אתה חושב, כשאני נופל, או כשאתה נופל, כמה התסכול צורם מאפס עד עשר? אז? המון! נכון? אבל כמה אנחנו מאמינים באמונה שלימה, שיכולה להיות מחילה על מה שעשינו?'

'זהו זה! הוא הריע, 'תראה, אני מאמין שיכולה להיות מחילה, אבל אני לא מרגיש שיכולה להיות מחילה. איך לומר, הכאב של הפספוס הרבה יותר מוחשי מהאמונה של התשובה, של הסליחה'.
'בגבתי חב'?' 'סימתי' 'לכן אתה מתבייש כשאתה צריך להצהיר שהחילוני הוא אח שלנו, שהוא לא מסיפור אחר.'

אנחנו לא מסוגלים לעמוד ממול קבוצה ולהגיד בשלוח וברובע, קו! השם יתברך הוא מלך מוחל וסולח, הוא מתרצה ברחמים, הוא מוכן לכפר ולהעלים חטא ועוון. אנחנו מאמינים בכל לב שאפילו שאנחנו כל כך קטנים ולא משפיעים, אפילו הכי אנחנו יכולים לקלקל, אבל אין לנו באותה המדה, את האמונה שאפשר לתקן. וכיון שהאמונה שלנו בסליחה של עצמנו חלשה, לכן האמונה שלנו בסליחה של העולם כולו - חלשה שבעתיים.

אז מה אתה אומר, על לקחת מעט מהאמונה שלנו, המחוברת, הברירה, שמעשינו ירחקונו, שמעשי עם ישראל בידיהם, ירחקונו מעם השי"ת, ונהפוך אותה לאמונה בטוב!

כי אם אתה מאמין, שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן...
אנחנו לא מסיפור אחר! אל תאמר את זה! אנחנו אחים! אנחנו מאותו הסיפור, גם לנו יש תורה גם אנחנו משתדלים, גם אנחנו רוצים...
מסיים המרצה: המסר נקלט. מאכן ואילך התפתח דיון יפה עם הרבה לב, נשמח, ורצוננו כנה למצוא את ה' ולקיים את מצוותיו, זה בכה וזה בכה.

קראתי את הסיפור ונהניתי מאד.
אבל אני אוהב לנסות עוד דברים.

מאוחר יותר, נפגשתי עם עשרה אברכים יקרים, חרדים לדבר ה', אנשי אמת בה' דבקים, אמרתי לעצמי בו ערוך את הנסיון עליהם.

סיפרתי להם על האיש הירוק, ואז סימתי בסיפור משלי:
היה היה איש חילוני, פניו ושערותיו חילוניים ואף בגדים שלבש חרדיים, הוא התגורר בשכונה חילונית

לי, זה לא אמת, ישראל איננה שחטא ישראל הוא. הם אחים שלנו, ויש לנו גם ערבות כלפיהם. כשהם לא יודעים שהשם הוא מלך העולם, אז חסר במלכות שמים...
'אז למה נתת לי לסיים ולא עצרת אותי?' שאלתי אותו מינה וביה.

והוא ענה: 'כי לא היה לי נעים. התביישתי'.
'התביישת?!' 'אתה יודע, כולנו לפעמים מוצאים את עצמנו, איך לומר - חילונים, נכון לא חילונים במוצהר, אבל לכולנו יש מעידות ונפילות. פעם היצר חזק מדי, פעם הדמיון חזק מדי, אתה מסכים איתי?'

הוא הנהן.
'אז תגיד לי מה אתה חושב, כשאני נופל, או כשאתה נופל, כמה התסכול צורם מאפס עד עשר? אז? המון! נכון? אבל כמה אנחנו מאמינים באמונה שלימה, שיכולה להיות מחילה על מה שעשינו?'

'זהו זה! הוא הריע, 'תראה, אני מאמין שיכולה להיות מחילה, אבל אני לא מרגיש שיכולה להיות מחילה. איך לומר, הכאב של הפספוס הרבה יותר מוחשי מהאמונה של התשובה, של הסליחה'.
'בגבתי חב'?' 'סימתי' 'לכן אתה מתבייש כשאתה צריך להצהיר שהחילוני הוא אח שלנו, שהוא לא מסיפור אחר.'

אנחנו לא מסוגלים לעמוד ממול קבוצה ולהגיד בשלוח וברובע, קו! השם יתברך הוא מלך מוחל וסולח, הוא מתרצה ברחמים, הוא מוכן לכפר ולהעלים חטא ועוון. אנחנו מאמינים בכל לב שאפילו שאנחנו כל כך קטנים ולא משפיעים, אפילו הכי אנחנו יכולים לקלקל, אבל אין לנו באותה המדה, את האמונה שאפשר לתקן. וכיון שהאמונה שלנו בסליחה של עצמנו חלשה, לכן האמונה שלנו בסליחה של העולם כולו - חלשה שבעתיים.

אז מה אתה אומר, על לקחת מעט מהאמונה שלנו, המחוברת, הברירה, שמעשינו ירחקונו, שמעשי עם ישראל בידיהם, ירחקונו מעם השי"ת, ונהפוך אותה לאמונה בטוב!

כי אם אתה מאמין, שיכולין לקלקל, תאמין שיכולין לתקן...
אנחנו לא מסיפור אחר! אל תאמר את זה! אנחנו אחים! אנחנו מאותו הסיפור, גם לנו יש תורה גם אנחנו משתדלים, גם אנחנו רוצים...
מסיים המרצה: המסר נקלט. מאכן ואילך התפתח דיון יפה עם הרבה לב, נשמח, ורצוננו כנה למצוא את ה' ולקיים את מצוותיו, זה בכה וזה בכה.

קראתי את הסיפור ונהניתי מאד.
אבל אני אוהב לנסות עוד דברים.

מאוחר יותר, נפגשתי עם עשרה אברכים יקרים, חרדים לדבר ה', אנשי אמת בה' דבקים, אמרתי לעצמי בו ערוך את הנסיון עליהם.

סיפרתי להם על האיש הירוק, ואז סימתי בסיפור משלי:
היה היה איש חילוני, פניו ושערותיו חילוניים ואף בגדים שלבש חרדיים, הוא התגורר בשכונה חילונית

לי, זה לא אמת, ישראל איננה שחטא ישראל הוא. הם אחים שלנו, ויש לנו גם ערבות כלפיהם. כשהם לא יודעים שהשם הוא מלך העולם, אז חסר במלכות שמים...
'אז למה נתת לי לסיים ולא עצרת אותי?' שאלתי אותו מינה וביה.

והוא ענה: 'כי לא היה לי נעים. התביישתי'.
'התביישת?!' 'אתה יודע, כולנו לפעמים מוצאים את עצמנו, איך לומר - חילונים, נכון לא חילונים במוצהר, אבל לכולנו יש מעידות ונפילות. פעם היצר חזק מדי, פעם הדמיון חזק מדי, אתה מסכים איתי?'

לעטר פתורה הרושים נאים לפרשת השבוע

גשתחווה ונשובה

יש נושא להעיר, שמצינו שהרמב"ם הניס את כל ענייני דיעה ובחירה בהלכות תשובה (פ"ה ופ"ו), ולכאורה מוקדם זה מקומו היה ראוי להיות בהלכות דעות. ובאמת שהתשובה עולה מלשוננו הזהב של הרמב"ם שם - שכיוון שאין ידיעת הקב"ה שוללת את בחירת האדם, נמצא שהאדם הוא האחראי הבלעדי על מעשיו, שהבחירה בידי להרע או להטיב, ולכן התשובה היא נגזרת של אפשרות הבחירה - 'וכיון שכן הוא נמצא זה החוטא הוא הפסיד את עצמו, ולפיכך ראו לו לכבות ולקונו על חטאיו ועל מה שעשה לנפשו וגמלה רעה, הוא שכתוב אחריה מה יתאונן אדם יום ו', וחזרו ואמר הואיל ורשותנו בידינו ומדעתנו עשינו כל הרעות ראו לנו לחזור בתשובה ולעזוב רשענו שהרשות עתה בידינו הוא שכתוב אחרינו נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה וגו' (שם פ"ה ופ"ו) בכיון שמהנה פרקים). ובמחשבה ראשונה היה נראה שהתשובה אינה אלא כלי שנתן הבורא ית"ש הנוגד לתקן הפגמים והחטאים שעשה האדם, שכיוון שהאדם הוא האחראי על מעשיו, והקב"ה חפץ בטוב ולא ברע, לכן נתן אפשרות לחוטא לשוב מדרכיו המקולקלים לדרך הישר.

אמנם כשמתבוננים בדברים נראה, שאמנם התשובה פועלת את אותו התיקון, אמנם עניינה הרבה יותר שורשי ומוהתי. וכמו שרמז הרמב"ם בלשוננו, שרק כתב שלכן ראו לו לאדם לשוב בתשובה ולא כתב שכל מה שניתנה התשובה הוא בגלל שיש בחירה, כי באמת התשובה הוא עניין בפני עצמו ורק שהוא הכלי בכירוש על דברי אברהם איבנו בעקידה, ואני הנער ולכה עד כה ונשתחווה ונשובה אליכם" (בראשית כב). וכתב שם בעל הטורים שבזכות שאברהם אמר, ונשתחווה ונשובה וכו' ישראל לעשות תשובה וזכו ל"לכך ונשובה אל ה' ולהשיבונו ה' אליך ונשובה' ועוד. ודבריו צע"ג, איזה שייכות יש בזה לתשובה, והרי אע"פ לא חטא כלל אלא רק שצוה לעקוד את בנו.

ובגלל, הדנה עי"ש ברש"י דנתקשה הכיצד אמר אע"פ, נשובה' בלשון רבים, והרי ידע שהוא הולך לעקוד את בנו וא"כ הוא ישוב לבדו והיה לו ולומר, ואשובה' בלשון יחיד, ויתרץ שנתנבא שישבו שניהם. וברא"ע שם פירש דכונתו להביא עצמותיו של יצחק ורק שנתכוון לחנותו בדברים כדי שלא ירגיש יצחק ויברך (שדעת הרמב"ם שגילו של יצחק בעקידה היה קרוב לבי' שנים, עי"ש). ו"ל שבה גופא נתקשה בעל הטורים ויתרץ בדרך אחרת, שכאן בעצם חידש אע"פ את יסוד התשובה, שעי"ש 'שנשתחוו' - דהינו נבטל עצמותנו לבית', זה גופא יביא ל'נשובה' שכבר לא יצטרך לעקוד את יצחק ושניהם ישובו. דהינו שחידש שבת התשובה אינו תלוי כלל בחטאים, וכמו שמוכח שזה שנבראה התשובה לפני בריאת העולם (פסחים טו). אלא הוא כח בעצם, שעי"ש ביטול עצמותו של האדם לפני הבורא - בזה גופא הוא שב למקום גבוה יותר, למקום שממנו באה נשמתו, חצובה מלפני כסא הכבוד, ועי"ש זה פנים חדשות באו לכאן וממלא כבר אין צורך באותם הניסיונות שהיו מועידים לו מלפני התשובה, שהוא כבר התעלה מכת עצמו, ולכן אמר אברהם ונשובה - שעי"ש שנעשה תשובה ויבטל הצורך בעקדת יצחק. ועי"ש זה זכו באמת ישראל למושג של תשובה, והאמת היא שהוא מועיל לו לעניין החטאים כמ"ש הרמב"ם, אבל שורש התשובה הוא דבר בפני עצמו, ודו"ק ואמ"ל.

עטרת פז מחשבת המוסר

שתמליכונו עליכם

מספר יהודי בלונדון. בבית המדרש שאני וגיל להתפלל בשבתות נהוג שאומרים בכל שב"ק את השם "ברוך" שתיקן הגה"ק בעל תוספות יו"ט זצוק"ל, אבל לדאבונו לבי מעטים המה ממתפללי בית המדרש שחילו על ראשם ברכה זו, אני לעצמי ב"ה נזרתי מאד בדבר גדול זה ואיני מפסיק בדיבור קל כל אורך התפלה, הואיל וכן כאשר הגיע בני, בחור יקר לתקופת השידוכין וארכה לו השעה ולא נמצא לו שידוך הנוגן, עד אשר שקטו השדכנים מלצלצל לביתי ולהתעניין אודותיו, גבר צערי יוגוני בכפליים שהלא תודה לקל הנני מן היחידים ש"מי שברך" הזה יחול על ראשם, ואם כן למה לא ימלדו לי ברכה זו למצוא שידוך לבני. בדיעבד הי' כי עלי לקום ולעלות אל עיר 'קראקא' מקום מנוחת קדשו של הגה"ק הבעל תוספות יו"ט זצוק"ל, ושם אשפוך לפניו שיחי שיעורר עלי רחמי שמים בזכות השמירה מדיבור בעת התפלה, אך בהיות המדינה רחוקה לא איסתייע מילתא, עד אשר עלה בלבי כי אעלה אל ציון קדשו של הרבי מ"שאף זצוק"ל שבלונדון, הידוע למקום של שיערות נפלאות בפרט בערבי שבתות אשר רבו הפוקדים את הציון בתפלה ותחנונים. אכן בערב שבת עליתי לשם, אמרתי מזמורי תהילים בצקון לחשי, וכאשר השתטחתי על ראש הציון אמרתי אל הצדיק השוכן במקום הזה כי יעבור בקשתי בשמי מרומים אצל המחבר הגדול בעל התוספות יו"ט זצוק"ל לאמור, שהיה מליץ יושר עבדו יצא אצל רבון העולמים "עניני ומלא משאלותי בשכר זהירותי מלדבר בעת התפלה וקריאת התורה, ועלי ימי דימי שברך אזכה למצוא זיווג הנוג לבני יקיר, בתענוג ונחת ובזמן קרוב".

בכל מלא תקוה ובטחון עליתי מן הציון לביתי לגמור ההכנות לשבת קודש. פתאום צלצל הטלפון ועל הקו הנני שומע קול של שדכן מומחה אשר זה זמן רב לא שמעתי את קולו ובפיו הצעה של שידוך הנוג עם בת ישראל חשובה בעלת מדות טובות ויראת שמים. אחר שיחה ממושכת כל הפרטים הרלוונטים סיכמנו שאתעניין על פרטי הדבר בימים הקרובים, סיים הלה את שיחו בהוסיפו: זו משפחה מיוחסת, היא נכדת בעל התוספות יו"ט... מיד במוצאי שבת קודש דיברתי עם מנהל הסמינר שם לומדת הבת, וגם מאתו שמעתי דברים טובים על דבר הצעה ובתום שיחתי הוסיף בעצמו ללאמר: "ידוע תדע שלה יש גם יחס אבות, בהיותה מגזע של הבעל תוספות יו"ט זצוק"ל".

דיבור שני אלה פיעמו במוחי ולבי, "נכדת בעל התוספות יו"ט", משהו רוצים להודיענו משמים, בעל התוספות יו"ט אינו מזניח כח ברכתיו הוא טורח ופועל ישועות משמים בעבורך, ואכן בזמן קרוב נגמר השידוך ב"ה, ומזיווג זה ויצא חלציו אני שאב תענוג ונחת במלא חפניים ב"ה. מסיפור זה צריך להתעורר ערב יום הדין הבעל"ט, בשמירת הדיבור בבית הכנסת בשעת התפילה, להתחזק באמינות איש"י, ובזכות זה תסור מעלינו מידת הדין ודאי שיש בזה המלכת הקב"ה.

הרה"ק רבי אברהם ישכר דוב הכהן מראדאמסק זי"ע בעל 'חסד לאברהם' • מאה ושלושים להסתלקותו - י"ג אלול תרנ"ב

אלה תולדות אברהם

ממלכת הכהנים ושושלת הקודש לבית ראדאמסק, יסודתה בהררי קודש על ידי הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדאמסק זי"ע - בעל 'תפארת שלמה', אשר הקים את חצר הקודש על אדני התורה והיראה והחסידות.

אחרי הסתלקות ה'תפארת שלמה' הקים ה' תחתיו את הצעיר מבין שלושת בניו, הוא הרה"ק רבי אברהם ישכר בער הכהן ראבינאוויץ זי"ע, בעל 'חסד לאברהם', שהוכתר למלא מקום אביו הקדוש בהנהגת העדה.

ה'חסד לאברהם' נולד לאביו הקדוש בשנת תר"ג, והוא נקרא על שם הצדיקים שבהם היה אביו דבוק מאד, הלא המה: הרה"ק רבי אברהם דוב מאוריטש זי"ע בעל 'בית עין', והרה"ק רבי ישכר בער מראדאמסק זי"ע.

כח הבן מנחם אב

במשך שנותיו הקצרות בהן זכה רבינו ה'חסד לאברהם' להתגלגל על ברכי אביו הקדוש, עלה ונסתפג במימי הדעת, רבות היו לומדים יחדיו בחברותא, בשקידה וחרירות מופלאה, ואף היה מתעמקים יחד בתורת הנסתר, תורת הקבלה. והיו חסידים מספרים בערגה, על אותן שעות נאדרות בקודש, כשהיו האב ובנו עוסקים בנסתרות החכמה, שהיה האוויר אפוף כאש להבת הקדוש בהנהגת העדה.

על כגון דא מסופר, כי ביום בו נכנס רבינו ה'חסד לאברהם' לחופה, והיה שרוי בתענית, ישב לו בחדר סגור, ועסק בסתרי תורה, כשדמעות זולגות מעיניו, מרטיבות את כתבי האריז"ל שלפניו.

לפתע נפתחה הדלת. האב הגדול שגם הוא התענה באותו יום של חופת בנו, נכנס והבחין במחזה הנהדר, כשבנו החתן יושב ועוסק בתורת הנסתר ועיניו בוכיות, פרץ אף הוא בבכי נרגש, ואז אמר לבנו, בעונות רוחו:

"בספרי הקודש נאמר, כי הבן מזכה את האבא לאחר מאה ועשרים שנה. ברם, אינני חפץ להישען על זכות זו, עלי להיטיב את דרכי כדי שאזכה לעולם הבא מבלי שאזדקק לזכות הבנים. עם כל זאת, אחת שאלתי ממך בני יקירי, כי תזכני לבל אמות כלל! כי הלא רש"י הקדוש מפרש את הכתוב בפרשת וירא (בראשית יח, יט) 'למען הביא ה' על אברהם את אשר דיבר עליו', על 'בית אברהם' לא נאמר אלא 'על אברהם', למדנו שהמניח בן צדיק כאילו אינו מת. וכוונת הדברים היא, שכל עוד חי האדם על אדמות, הרי הוא נקרא 'הולך', שכן

ולילה רק לעיני לחם ופרנסה, במקום לדרוש יראת שמים וחסידות, בחינת 'איה אלוך'."

עם זאת, לא חדל אותו צדיק, יומם ולילה, מתפילותיו בעד ישועת ישראל יחיד רבנים. כאשר היו באים אליו עם קווטל שיתפלל בעד איש חולה, היה אומר: "רבונו של עולם! הריני מקבל עלי את החולי שלקח בו פלוני, וקל נא רפא נא לי". וכך היה מפרש את תפלתו של דוד המלך ע"ה (תהלים לה) 'ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי ותפילתי - על חיקי תשוב', והיינו שהתפלל כי הגזירה שנגזרה על אחרים תשוב עליו תחתם, והיא המידה הגדולה שבמסירות נפש כדבריו ב'חסד לאברהם' (פרשת שלח), ש"אם אדם מוסר נפשו עבור השי"ת אין רבותא... אבל אם אדם מוסר ונותן נפשו עבור טובת ושליחות ישראל, ובאמת חייך קודמין, הרי זה חביב לפני השי"ת יותר ממסירת נפשו עבור כבודו יתברך".

ומלכתו ענוה

ענוותן גדול היה ה'חסד לאברהם', ואף דיבר רבות בשבחה של מידת הענוה. מרגלא בפומיה: "ענוה היא המפתח לכל שערי תורה ועבודה, הן לאדם המשתוקק להיות זוכה במעלות התורה, הן לשפוך את לבו בתפילה".

עם זאת הדיך את חסידיו ותלמידיו להבחין בין ענוה אמיתית לענוה פסולה. סיפר החסיד רבי שלמה קאליש ז"ל, שאביו היה מסתופף בצלו של ה'חסד לאברהם': פעם בא לראדאמסק יהודי חזן שחזר מארצות הברית, ורייגו אחריו שנצטננה ה'יראת שמים' שלו. כיבד אותו הצדיק לעבור לפני התיבה לקבלת שבת, כאומר 'הראיני את מראך השמיימי את קולך'. אך הלה בראותו עם רב נתלבש 'ענוה', ואמר לצדיק שחושש מפני אימתא דציבורא. השיבו ה'חסד לאברהם' מינה ובינה: 'מי אומר לך להתפלל לפני הקהל, הרי צריך להתפלל לפני הקב"ה, אשר אין אימתו כל-כך עליך!'

"כל גיא ינשא"

לא איכשר דרא ליהנות ימים רבים מברכת אישיותו של ה'חסד לאברהם'. אחרי שישב על כסא אביו כ"ו שנה, כשהוא עומד בשערי גיל העצה, נתבקש לשייבה של מעלה ביום שני י"ג באלול שנת תרנ"ב והוא אן בן חמישים ותשעה בלבד.

היו גדולי החסידים קוראים על יום ההילולא שלו דרך מליצה "כל גיא ינשא" כל י"ג אלול (ר"ת גי"א) הוא יום גדול ונישא ברוחניות!.

הולך הוא ומתעלה ממדייגה למדייגה בעבודת השי"ת. אולם, לאחר פטירתו מן העולם אינו יכול להלך יותר במדרגות, ואז נקרא בשם 'עומד', כמו שנאמר 'ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה'. אמנם, אם הנפטר מניח בן צדיק בעולם הזה, אזי זוכה האב שגם בעולם העליון ימשיך בבחינת 'הולך', בזכות בנו".

"זכות זו, הפטיר ה'תפארת שלמה' באוזני בנו החתן, "אני דורש ממך, כי היא תעמוד לי לעולם הבא על ידך".

סיים האב לדבר אל בנו, וילכו שניהם יחדיו אל החופה.

על כס ההנהגה

כנסתלק אביו הקדוש, עמד ה'חסד לאברהם' רק בשנתו ה"ג, אבך כמדרשו, אך למרות גילו הצעיר נמשכו אליו המוני חסידים בהערה ובדביקות. החידוש שבדבר היה, מכיון שכלפי חוץ הסתיר ה'חסד לאברהם' את מדרגותיו, והיה טוען ומתמרמר ללא הפוגה, שאיננו ראוי להיות רבן של חסידים. אכן קהל החסידים מעודן דווקא התפעם מגודל ענוותנותו, ונקשרו אליו, אולי דווקא בשל כך, עוד יותר.

עבותות האהבה העמוקה ששררה בין ה'תפארת שלמה' לבנו ה'חסד לאברהם' - איתנות היו כל כך, עד שחיים ומות לא הפרידו ביניהם. ובכל עת היה הבן מדבר בשבחי אביו ומרבה להביא ממשנתו הטהורה, ולהוסיף עליה נדבכים משלו.

בדרכו הסלולה על ידי אביו הקדוש, צעד ה'חסד לאברהם', בהנהגתו המיוחדת שתוכה רצופה אהבה אין סופית לכל איש ישראל. כל ימיו השתדל להליץ יושר בעד כלל ישראל, ולא לראות און ביעקב ולא עמל בישראל. ומרגלא בפומיה לומר בשם אביו: "ח"ל אמרו שהכהן גדול ביום הכיפורים, כשנכנס לפני ולפנים, היה מתפלל תפילה קצרה שלא להביע ישראל, פירושו של דבר, אם הכהן הגדול היה מתפלל תפילה ארוכה, היו בני ישראל סבורים כי עוונותיהם מרובים כל כך, שעל הכהן הגדול להאריך בתפילה למחילתם, לכן התפלל תפילה קצרה שלא להביע את לבבותיהם הטהורות, ולמען ידעו כי עדיין רוצים הם ומקובלים לפני השי"ת".

בספר "אהל שלמה" מובא שהיה ה'חסד לאברהם' מתמרמר לפעמים, כל כי רבו המשכמים לפתחו בעיניו רפואות וישועות, ויחמם מהמבקשים לעלות בהר השם. ופירש בזה את מאמר הכתוב "היתה לי דמעת לחם יומם ולילה באמרו אלי כל היום איה אלוך", יוש לבכות על כך שבאים אלי יומם

עטרות של שבילים

פלאות ופריארות

קדושת האמונה בהשגחה פרטית פי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבין (כ"א).

ופירש רש"י ז"ל 'במלחמת הרשות הכתוב מדבר'.

בספרו הק' 'עטרת ישועה', יוצא רבינו הרה"ק רבי יהושע מדויקב זי"ע בלשונו החדה, נגד המשכילים שעשו שמות בארץ פולין בימים ההם, וזלה"ק:

"דהנה כת המתפרצים רבו כמו רבו, שהיצר מסמא עיניהם על כל דבר עבירה שהרשות בידם לעשות מה שלבם חפץ. ליען שהמה אינם מאמינים בהשגחה פרטית. וזאת גרם להם, במה שלומדים ספרי מינות ר"ל, ולזה עיקר מלחמת היצר על צד מינות שרבתה המספחת הזאת בכל מקומות מושבותינו, וצריך האדם לשרש אחריה, ויצא תאמר לו' ועצתם 'תורם כמו דור' (עפ"י ישעיהו ל, כב).

"וזוהו 'כי תצא למלחמה על איבך', רומז על היצר הרע, כי הוא רוצה להדיחך מאת הקב"ה, ואז הזהירה לנו תורתנו הקדושה 'ונתנו ה' אלקיך בידך', רומז שתאמין אשר הכל בכח הקב"ה והוא הנותן הכל ובהשגחתו עלינו, ולא סרה השגחה פרטית מאתנו ח"ו. וזה שפירש רש"י ז"ל 'במלחמת הרשות הכתוב מדבר', היינו שעיקר המלחמה הוא על 'הרשות', כי היצר הרע אומר על כל דבר עבירה שהוא 'רשות' ביד אדם, ועל זה צריך להאמין אשר גם הרשות הכתוב מדבר, כי 'הכתוב' מרמז על הקב"ה ככובל כי 'אורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא' (זה"ק

"ונראה דהנה יש להתבונן במאמר ז"ל (שם עב) 'הגיעה תורה לסוף דעתו וכו'', הלא כמה רשעים גמורים שעשו כל התועבות שבעולם ולבסוף עשו תשובה, ושמו ייה' זה כמותם, הלא לא ננעלו דרכי תשובה לפני שום אדם, וכמאמר"כ (תהלים צ) 'תשב אנוש עד דכא' ודרשו ז"ל (ירושלמי חגיגה פ"ב, ה"א) עד דכדוכה של נפש מקבלין.

"אך נראה דהנה איתא במד"ת (פ' האינו, סי' ד) שתשובה מועלת לישראל ולא לעכו"ם, ונראה דמחמת ישראל הם בני אברהם יצחק ויעקב, שהם בעצם נפשות טהורות וטובות רק שבמקרה נתלככו בעבירות, אבל כשעושה תשובה שוב מתעוררת בו הנקודה השרישה החוזה בשלשלת הקודש עד האבות הקדושים ושופעת בו רוח חיים חדשים ממקור ישראל, ובודאי תמיד תשובתו וישאר נאמן להשי"ת ותורתו, אבל עכו"ם מאחר שנתקלקלו ונכרתה חיותם כנגן הנכרת ממקום חייתו שוב אין לו תקנה, ואף כשיעשה תשובה בודאי לא תתמיד ויחזור לסורו.

"הכלל שכל עצמה של תשובה שמועלת היא מפני ההשתלשלות עד האבות, ממילא זה שהוא סורר ומורה נפסק חיבורו מאביו ואמו ושוב אין לו חיבור בשלשלת הקודש בודאי שלא יעשה תשובה, ואף אם יעשה לא תתמיד ויחזור לסורו, וסופו ללסטם את הבריות, אבל כשאביו ואמו מוחלין לו הנה הוא עדיין נקשר בשלשלת הקודש. שוב אינו נהרג, שיכול להיות שעוד ישוב בתשובה שלימה המתקבלת ככ"ל".

הדרכה קדושה לחורים שילדיהם יצא לתרבות רעה ח"ו

פי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם (כ"א).

מאמר נורא כתב הרה"ק רבי שמואל מסוכאטשוב זי"ע בספרו הנערץ והנקדש 'שם משמואל' (בפרישתו), על הקשר האמץ שבין החורים לילדים, ועל חובת החורים שלא לנתק את הקשר עם צאצאיהם גם אם חלילה אחד מהם אינו הולך בדרך הישרה, הקשר הוא אשר יציל את הבן האובד. וזה לשונו הקדוש:

"בשם סנהדרין (פ"ב) בן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו. ויש להבין הלוא אינו נהרג על מה שהמה נגדם אלא ע"ש סופו שסופו ללסטם את הבריות, א"כ למה תועיל מחילתם.